

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
ELEANOR SHARPSTON
 prezentate la 8 iulie 2010¹

1. Prin prezenta cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, se solicită din nou Curții să interpreteze Decizia nr. 1/80 a Consiliului de asociere CEE-Turcia (denumită în continuare „Decizia nr. 1/80”)². Problema specifică pusă în discuție în prezenta cauză este statutul fiicei unui lucrător turc care s-a alăturat tatălui său într-un stat membru, după ce a fost autorizată în acest sens în temeiul articolului 7 din această decizie. Înainte de expirarea perioadei de trei ani după care poate fi dobândit dreptul de acces la piața muncii prevăzut la articolul 7 primul paragraf prima liniuță, aceasta s-a căsătorit în Turcia cu un resortisant turc, dar a continuat să locuiască „sub același acoperiș” cu lucrătorul turc și cu soția acestuia în Țările de Jos pe tot parcursul acestei perioade. Autoritățile naționale au intenționat să revoce dreptul său de ședere. Acestea susțin că, în urma căsătoriei, doamna Pehlivan a încetat să mai fie membru al familiei unui lucrător turc în sensul articolului respectiv și, prin urmare, a pierdut dreptul de ședere în statul membru gazdă.

Cadrul juridic

Acordul de asociere CEE-Turcia

2. Acordul de asociere CEE-Turcia³ (denumit în continuare „Acordul de asociere”) a intrat în vigoare în 1963.

3. Articolul 59 din Protocolul adițional la Acordul de asociere⁴ are următorul cuprins:

„În domeniile reglementate de prezentul protocol, Turcia nu poate beneficia de un tratament mai favorabil decât cel pe care statele membre și-l acordă reciproc în temeiul Tratatului de instituire a Comunității.”

1 — Limba originală: engleza.

2 — Decizia nr. 1/80 din 19 septembrie 1980 privind dezvoltarea asocierii, adoptată de Consiliul de asociere instituit prin Acordul de asociere dintre Comunitatea Economică Europeană și Turcia, care a fost semnat la Ankara, la 12 septembrie 1963.

3 — Acordul de instituire a unei asocieri între Comunitatea Economică Europeană și Turcia, semnat la 12 septembrie 1963, la Ankara.

4 — Protocolul adițional, semnat la 23 noiembrie 1970 la Bruxelles și încheiat, aprobat și confirmat în numele Comunității prin Regulamentul (CEE) nr. 2760/72 al Consiliului din 19 decembrie 1972 (JO L 293, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 1, p. 37).

4. Capitolul II din Decizia nr. 1/80 este intitulat „Dispoziții sociale”. Secțiunea 1 din acest capitol este intitulată „Aspecte referitoare la încadrarea în muncă și la libera circulație a lucrătorilor” și include articolele 6-16 din decizie.

5. Articolul 6 alineatele (1) și (2) prevede:

„(1) Sub rezerva dispozițiilor articolului 7 referitor la accesul liber la încadrarea în muncă a membrilor familiei sale, lucrătorul turc care este încadrat pe piața legală a muncii dintr-un stat membru:

- are dreptul, în acest stat membru, după un an în care a fost încadrat în muncă în mod legal, la reînnoirea permisului său de muncă la același angajator, dacă acesta dispune de un loc de muncă;
- are dreptul, în acest stat membru, după trei ani în care a fost încadrat în muncă în mod legal și sub rezerva priorității ce trebuie acordată lucrătorilor din statele membre ale Comunității, să accepte o altă ofertă din partea unui angajator, la alegerea sa, făcută în condiții obișnuite și înregistrată la serviciile de ocupare a forței de muncă din acest stat membru, în cadrul aceleiași profesii;
- beneficiază, în acest stat membru, după patru ani în care a fost încadrat în muncă în mod legal, de accesul liber la orice activitate salariată, la alegerea sa.”

(2) Concediile anuale și absențele pentru motive de maternitate, de accident de muncă sau de boală de scurtă durată sunt asimilate perioadelor de încadrare legală în muncă. Perioadele de șomaj involuntar, constatate în mod corespunzător de autoritățile competente, și absențele pentru motive de boală de lungă durată, fără a fi asimilate perioadelor de încadrare legală în muncă, nu aduc atingere drepturilor dobândite în temeiul perioadei anterioare de încadrare în muncă.” [traducere neoficială]

6. Articolul 7 din Decizia nr. 1/80 prevede:

„Membrii familiei unui lucrător turc încadrat pe piața legală a muncii dintr-un stat membru, care au fost autorizați să se alăture acestuia:

- au dreptul să accepte – sub rezerva priorității ce trebuie acordată lucrătorilor din statele membre ale Comunității – orice ofertă de încadrare în muncă, dacă locuiesc în mod legal pe teritoriul acestui stat de cel puțin trei ani;
- beneficiază, pe teritoriul acestui stat, de accesul liber la orice activitate salariată, la alegerea lor, dacă locuiesc în mod legal pe teritoriul acestui stat de cel puțin cinci ani.

Copiii lucrătorilor turci care au urmat o formare profesională în țara gazdă vor putea să accepte orice ofertă de încadrare în muncă în statul membru respectiv, indiferent de durata pentru care au avut reședința în acest stat membru, cu condiția ca unul dintre părinții

lor să fi fost încadrat în muncă în mod legal în statul membru respectiv de cel puțin trei ani.” [traducere neoficială]

străinii (Vreemdelingencirculaire) 2000 (denumite în continuare „Vc 2000”) modul în care intenționa să facă uz de competențele care i-au fost atribuite prin Vw 2000 și Vb 2000.

7. Articolul 14 alineatul (1) din Decizia nr. 1/80 prevede:

„Dispozițiile prezentei secțiuni sunt aplicate sub rezerva restricțiilor justificate de motive de ordine publică, de siguranță publică și de sănătate publică.” [traducere neoficială]

10. Potrivit articolului 14 alineatul 1 din Vw 2000, autoritățile naționale olandeze au, printre altele, competența de a admite sau de a respinge cererile de eliberare și de prelungire a permiselor de ședere pe durată determinată formulate de străini, precum și de a modifica aceste permise. Articolul 14 alineatul 2 prevede că aceste permise pot fi eliberate sub rezerva unor restricții sau condiții.

Reglementarea națională

8. Legea din 23 noiembrie 2000 de revizuire generală a Legii privind străinii (Wet van 23 november 2000 tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet) (denumită în continuare „Vw 2000”) a intrat în vigoare la 1 aprilie 2001.

11. Articolul 18 alineatul 1 din Vw 2000 prevede că o cerere de prelungire a permisului de ședere pe durată determinată poate fi respinsă pentru motive diverse. Aceste motive includ cazuri în care (1) solicitantul a furnizat informații incorecte sau a omis să prezinte informații care ar fi determinat respingerea cererii inițiale de eliberare sau de prelungire a permisului și în care (2) solicitantul nu a respectat condiția limitativă sub rezerva căreia a fost eliberat permisul sau o altă condiție impusă pentru eliberarea acestui permis.

9. La aceeași dată, au intrat în vigoare Decretul privind străinii (Vreemdelingenbesluit) 2000 (denumit în continuare „Vb 2000”) și Regulamentul privind străinii (Voorschrift Vreemdelingen). Părătul din acțiunea principală, Staatssecretaris van Justitie (secretarul de stat pentru Justiție), a explicat în Orientările pentru aplicarea Legii privind

12. Articolul 19 din Vw 2000 acordă autorităților naționale dreptul de a retrage un permis de ședere pentru anumite motive care ar fi determinat respingerea cererii de prelungire a permisului respectiv. Aceste motive includ cazurile menționate la punctul 11 de mai sus.

13. Articolul 3.51 alineatul 1 litera (a) din Vb 2000 prevede că un permis de ședere pe durată determinată supus condiției referitoare la șederea continuă poate fi eliberat unui străin care a locuit în Țările de Jos timp de trei ani pe baza unui permis de ședere supus condiției limitative privitoare la reîntregirea familiei alături de o persoană cu drept de ședere permanent.

14. Orientările prevăzute în Vc 2000 conțin dispoziții prin care se urmărește reglementarea modului în care autoritățile olandeze urmează să aplice dispozițiile Deciziei nr. 1/80. Partea B11/3.5. din Vc 2000, în versiunea aplicabilă la data deciziei în discuție în acțiunea principală, avea următorul cuprins:

„[...] «membrii familiei»: soțul lucrătorului turc și descendenții lor consangvini care nu au împlinit vârsta de 21 de ani sau persoanele aflate în întreținerea acestora, precum și ascendenții consangvini ai respectivului lucrător turc și ai soțului său, care se află în întreținerea acestora [...]

«a locui în mod legal»: această noțiune presupune că membrul familiei a locuit efectiv împreună cu lucrătorul turc pentru o perioadă neîntreruptă de trei sau de cinci ani [...] La calcularea acestei perioade este necesar să se aibă în vedere totuși scurte întreruperi ale coabitării, care nu implică intenția de a pune capăt acesteia. Un exemplu în acest caz ar putea fi absența de la reședința comună pentru o perioadă rezonabilă și pentru motive

întemeiate sau șederea involuntară pentru mai puțin de șase luni a persoanei interesate în țara sa de origine [...]”

15. Partea B2/8.3 din Vc 2000, în versiunea aplicabilă la data deciziei în discuție în acțiunea principală, prevede următoarele:

„Permisul de ședere nu va fi eliberat în cazul în care copilul, care se află la vârsta majoratului, nu face efectiv parte din familie sau deja nu făcea parte efectiv din familia părinților săi în țara de origine. «A face parte efectiv din familie» înseamnă că:

— legătura de familie exista deja în țara străină;

— există o dependență morală și financiară față de părinte, care trebuie să fi existat deja în țara străină, și

— străinul trebuie să continue să locuiască împreună cu părintele sau cu părinții săi.

Copiii care au ajuns la vârsta majoratului nu mai fac parte efectiv din familie dacă legătura efectivă cu familia poate fi considerată întreruptă. Acest fapt se poate constata în una sau mai multe dintre împrejurările de mai jos:

[...]

— străinul întemeiază o familie distinctă, prin căsătorie sau prin angajarea într-o relație;

— străinul are obligația morală sau legală de întreținere a unui copil legitim sau nelegitim, a unui copil în plasament sau adoptat ori a altor membri de familie dependenți.

[...]"

16. Cu privire la dreptul de ședere al unui membru al familiei pentru care s-a împlinit perioada de trei ani menționată la articolul 7 primul paragraf prima liniuță din Decizia nr. 1/80, partea B11/3.5.1. din Vc 2000 prevedea:

„[...] accesul liber la piața muncii potrivit articolului 7 primul paragraf a doua liniuță din Decizia nr. 1/80 este aplicabil după trei ani de ședere legală. Această normă mai favorabilă pentru membrii familiei unui lucrător turc constituie o excepție de la articolul 7 primul paragraf prima liniuță din Decizia nr. 1/80. Această normă mai favorabilă se aplică în toate cazurile.

[...]"

Potrivit articolului 7 din Decizia nr. 1/80, șederea membrilor de familie nu mai este pusă niciunei condiții după trei ani de ședere legală. [...]"

Acțiunea principală și întrebările preliminare

17. Doamna Pehlivan, reclamantă în acțiunea principală, s-a născut la 7 august 1979 și are cetățenie turcă. A intrat pe teritoriul Țărilor de Jos la 11 mai 1999. Staatssecretaris van Justitie i-a eliberat un permis de ședere pe durată determinată în regim normal, cu mențiunea „reîntregirea familiei în sens larg cu părinții”, valabil de la 9 august 1999. Acest permis a fost ultima dată prelungit până la 24 iulie 2003.

18. La 22 decembrie 2000, doamna Pehlivan s-a căsătorit în Turcia cu domnul Ekrem Pehlivan, resortisant turc. La 30 martie 2002, în urma căsătoriei s-a născut un fiu. Deși se pare că doamna Pehlivan avea obligația de a notifica autoritățile olandeze cu privire la căsătorie la momentul încheierii acesteia sau la scurt timp după acest moment, doamna Pehlivan a procedat în acest sens abia la 3 mai 2002.

19. Cu puțin timp înainte de nașterea fiului său, și anume la 19 martie 2002, doamna Pehlivan a formulat o cerere de modificare a mențiunii de pe permisul de ședere, în vederea aplicării mențiunii „ședere continuă”. Prin decizia din 13 octombrie 2003 („decizia în cauză”), Staatssecretaris van Justitie a revocat permisul de ședere al doamnei Pehlivan și, în același timp, a respins cererea de modificare a mențiunii.

20. Decizia de revocare a permisului de ședere a fost motivată prin faptul că legătura efectivă cu familia a fost ruptă prin căsătoria

pe care doamna Pehlivan a încheiat-o la 22 decembrie 2000. Revocarea permisului a avut caracter retroactiv, producându-și efectele de la data încheierii căsătoriei.

21. Între 12 august 1999 și 1 aprilie 2005⁵, doamna Pehlivan a locuit împreună cu părinții săi în Țările de Jos. Ea a continuat să locuiască cu aceștia în pofida faptului că era căsătorită. Potrivit unei declarații date de doamna Pehlivan în fața unei comisii administrative din această țară, soțul său a venit în Țările de Jos și a locuit împreună cu aceasta și cu părinții săi timp de nouă luni, începând din iunie 2002. Soțul doamnei Pehlivan a fost expulzat după ce i-a fost respinsă cererea de acordare a dreptului de ședere. Căsătoria a fost desfăcută prin hotărârea unei instanțe turce din 10 februarie 2004.

22. Întrucât nu a fost mulțumită de decizia privind revocarea permisului de ședere și respingerea cererii de modificare a mențiunii aplicate pe acest permis, doamna Pehlivan a atacat decizia în cauză la 7 noiembrie 2003. Staatssecretaris van Justitie a respins această contestație prin decizia din 12 decembrie 2005.

23. La 29 decembrie 2005, doamna Pehlivan a contestat această din urmă decizie la Rechtbank 's-Gravenhage (Tribunalul Districtual din Haga).

5 — Aceasta este data consemnată în decizia de trimitere. Deși guvernul olandez își exprimă, în observațiile scrise, îndoiala cu privire la exactitatea acestei date, nu pare a se contesta faptul că doamna Pehlivan a locuit cel puțin trei ani împreună cu părinții săi după ce a obținut permisul de ședere.

24. Întrucât a considerat că interpretarea articolului 7 din Decizia nr. 1/80 este necesară în vederea pronunțării unei hotărâri în acțiunea principală, instanța națională a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții de Justiție următoarele întrebări preliminare:

„1 a) Trebuie să se interpreteze articolul 7 primul paragraf prima liniuță din [Decizia nr. 1/80] în sensul că această dispoziție este aplicabilă atunci când un membru al familiei unui lucrător turc a trăit în mod efectiv timp de trei ani împreună cu acesta fără ca autoritățile naționale competente să fi pus în discuție dreptul de ședere al acestui membru al familiei în cursul acestei perioade de trei ani?

1b) Articolul 7 primul paragraf prima liniuță din [Decizia nr. 1/80] se opune ca un stat membru să poată să decidă în cursul acestei perioade de trei ani că, în cazul în care membrul familiei admis pe teritoriul acestui stat se căsătorește, acesta nu mai beneficiază de drepturile conferite de această dispoziție, chiar dacă el continuă să locuiască împreună cu lucrătorul turc?

2) Articolul 7 primul paragraf prima liniuță sau orice altă dispoziție și/sau principiu de drept comunitar se opune ca, la expirarea perioadei de trei ani, autoritățile naționale competente să pună în discuție, cu efect retroactiv, dreptul de ședere al străinului în temeiul unor prevederi naționale care stabilesc dacă acesta

trebuie considerat un membru al familiei și/sau a avut o reședință legală în cursul perioadei de trei ani?

Aprecieri

- 3 a) Pentru a răspunde la întrebările precedente, este relevant faptul că un străin a omis în mod voluntar sau involuntar să prezinte elemente care, potrivit legislației naționale, sunt importante în ceea ce privește dreptul de ședere și, în caz afirmativ, în ce sens?

- 3b) Are importanță și faptul că aceste elemente au fost descoperite în cursul perioadei de trei ani sau numai după acest interval? În această privință, trebuie să se țină cont de faptul că, după ce au fost informate, autoritățile naționale competente trebuie să procedeze eventual la o anchetă (mai aprofundată) înainte de a lua o decizie? În caz afirmativ, în ce sens?”

25. Au deus observații scrise doamna Pehlivan, guvernele german, italian și olandez și Comisia Europeană. În cadrul ședinței, care a avut loc la 15 aprilie 2010, doamna Pehlivan, guvernul olandez și Comisia au prezentat observații orale.

26. Întrebările preliminare ridică o serie de probleme. Cea mai importantă problemă este cea enunțată în întrebarea 1b, care se referă la chestiunea esențială a efectului pe care îl produce căsătoria asupra dreptului de ședere al unei persoane în temeiul articolului 7 din Decizia nr. 1/80 (denumit în continuare „articolul 7”). Vom analiza mai întâi această întrebare. În continuare, vom analiza întrebarea 1a și întrebarea 2, care se referă la dreptul unui stat membru de a pune în discuție drepturile pretins dobândite în temeiul acestui articol și care trebuie examinate preferabil împreună. Având în vedere că întrebările 3a și 3b se referă la chestiuni care depind de răspunsul dat la întrebările anterioare, aceasta va fi abordată în final.

Întrebarea 1b

27. Prin intermediul acestei întrebări, instanța națională are îndoieli, în esență, cu privire la validitatea unei norme naționale potrivit căreia, dacă o persoană, precum doamna Pehlivan, care intră în mod legal pe teritoriul unui stat membru și dobândește drept de ședere în acest stat în temeiul articolului 7, se căsătorește în cursul perioadei de trei ani menționate la articolul 7 primul paragraf prima liniuță, aceasta nu mai beneficiază de drepturile conferite de dispoziția respectivă.

28. Toate statele membre care au prezentat observații în fața Curții susțin că această normă națională este validă. În opinia acestora, decizia în cauză, prin care dreptul de ședere în Țările de Jos de care beneficia doamna Pehlivan a fost revocat în urma căsătoriei acesteia, este perfect legală. În schimb, doamna Pehlivan și Comisia susțin că decizia în cauză nu ar fi trebuit adoptată și că dreptul de ședere al doamnei Pehlivan ar trebui să își producă în continuare efectele, fără să fie afectat de căsătoria acesteia. Doamna Pehlivan a afirmat în observațiile scrise și, ulterior, în cadrul ședinței că în cazul său informațiile solicitate de autorități nu au fost în niciun caz omise în mod fraudulos sau necinstit.

Observații introductive

29. Pentru început, este necesar să analizăm contextul în care a fost adoptat articolul 7.

30. Articolul 2 alineatul (1) din Acordul de asociere stabilește scopul acestui acord. Se prevede că acordul are drept scop să promoveze consolidarea continuă și echilibrată a relațiilor comerciale și economice dintre părți. Potrivit articolului 12 din acord, părțile contractante convin să se întemeieze pe dispozițiile tratatului referitoare la libera circulație a lucrătorilor, astfel cum sunt prevăzute în prezent la articolele 45 TFUE, 46 TFUE și 47 TFUE.

31. Decizia nr. 2/76 a Consiliului de asociere⁶ a stabilit un număr de măsuri pentru punerea în aplicare a dispozițiilor din acord în ceea ce privește libera circulație a lucrătorilor. În special, prin articolul 2 se acordau lucrătorilor turci angajați într-un stat membru anumite drepturi limitate de acces la piața muncii, după o perioadă de trei ani de încadrare pe piața legală a muncii în acest stat. După o perioadă de încadrare în muncă de cinci ani, acești lucrători beneficiau în statul membru respectiv de acces liber la orice activitate salariată, la alegerea lor. Potrivit articolului 3, copiii turci care „locuiau în mod legal” cu părinții lor în acest stat membru urmau să beneficieze de acces la sistemul de învățământ general. Cu toate acestea, ei nu primeau drept de acces la piața muncii din statul membru în care lucrau părinții lor.

32. Decizia nr. 2/76 a fost înlocuită de Decizia nr. 1/80. Al treilea considerent al Deciziei nr. 1/80 prevede că s-a considerat „necesar să se îmbunătățească tratamentul de care beneficiază lucrătorii și membrii familiilor acestora” în raport cu regimul instituit prin Decizia nr. 2/76.

33. Articolul 6 din Decizia nr. 1/80 completează articolul 2 din Decizia nr. 2/76. Mai exact, un lucrător turc „încadrat pe piața legală a muncii dintr-un stat membru” beneficia, după un an de încadrare în muncă în mod legal, de un anumit grad de siguranță cu

⁶ — Decizia nr. 2/76 a Consiliului de asociere din 20 decembrie 1976 privind punerea în aplicare a articolului 12 din Acordul de asociere.

privire la locul de muncă, acordat sub forma dreptului de reînnoire a permisului de muncă pentru același angajator, dacă acesta dispunea de un loc de muncă. Perioada de cinci ani de încadrare pe piața legală a muncii, la sfârșitul căreia acest lucrător beneficia, potrivit Deciziei nr. 2/76, de accesul liber în statul membru respectiv la o activitate salariată la alegerea sa, a fost redusă la patru ani.

Articolul 7

34. Prin articolul 7 din Decizia nr. 1/80, al cărui conținut este pus în discuție în acțiunea principală, dispozițiile cu privire la membrii familiei lucrătorului turc au fost completate într-o măsură semnificativă. Mai exact, primul paragraf al acestui articol prevede că membrii familiei unui lucrător turc încadrat pe piața legală a muncii într-un stat membru, care au fost autorizați să se alătore acestuia, beneficiază de un drept de acces limitat la piața muncii din acest stat după ce au locuit în mod legal aici timp de cel puțin trei ani. După ce au locuit în mod legal în acest stat membru cel puțin cinci ani, ei beneficiază de acces liber la orice activitate salariată, la alegerea lor. Motivele de politică socială care stau la baza articolului 7 sunt clare. Prin posibilitatea care i se acordă unui lucrător turc ce beneficiază de drepturile acordate în temeiul articolului 6 de a i se alătura membri ai familiei, condițiile sale de viață în statul membru gazdă sunt îmbunătățite. Rezultatul este benefic atât

pentru lucrător (în ceea ce privește calitatea vieții sale), cât și pentru statul gazdă (în ceea ce privește stabilitatea forței de muncă). Politica socială a Uniunii Europene se întemeiază într-o măsură semnificativă pe astfel de considerente legate de beneficiul reciproc.

35. Curtea s-a pronunțat în mai multe ocazii cu privire la interpretarea articolelor 6 și 7 din Decizia nr. 1/80 și a enunțat diverse principii generale aplicabile cu privire la membrii familiilor lucrătorilor turci. În primul rând, articolul 7 trebuie să aibă efect direct în statele membre, astfel încât resortisanții turci care îndeplinesc condițiile menționate se pot prevala în mod direct de drepturile pe care acesta le prevede⁷. Corolarul acestei concluzii este că drepturile acordate membrilor familiei decurg din dreptul Uniunii, mai degrabă decât din dreptul național, și pot deveni la un moment dat drepturi „europene”. Aceasta implică dreptul de ședere al membrului familiei, după ce a fost autorizat să intre pe teritoriul statului membru gazdă, în așteptarea dobândirii dreptului de încadrare în muncă în temeiul articolului 7 primul paragraf prima liniuță. Prin urmare, problema legată de condițiile cărora pot să le fie supuse aceste drepturi trebuie clarificată prin raportare la dreptul Uniunii, și nu la dreptul național.

36. În al doilea rând, Decizia nr. 1/80 nu conține o definiție a „membrului familiei” unui lucrător turc. Curtea consideră că noțiunea

⁷ — A se vedea în special Hotărârea din 18 iulie 2007, Derin (C-325/05, Rep., p. I-6495), punctul 47.

„membru al familiei” trebuie interpretată în mod uniform la nivelul Comunității, în scopul de a asigura aplicarea sa omogenă în statele membre⁸. Acesta este rezultatul inevitabil al efectului direct pe care îl are articolul 7.

37. În al treilea rând, actele frauduloase nu pot da naștere niciunui drept. Aceasta este situația, de exemplu, în cazul unui drept de ședere pretins întemeiat pe căsătorie, dacă această căsătorie este în realitate fictivă⁹. Cu toate acestea, este necesar să subliniem că, în prezenta cauză, nu este vorba despre o căsătorie de conveniență.

38. În al patrulea rând, decizia inițială de a permite unui membru al familiei intrarea pe teritoriul unui stat membru și șederea acestuia împreună cu lucrătorul turc este de competența statului membru respectiv¹⁰. Statul gazdă are dreptul să impună condiții legate de intrarea și șederea membrului familiei și, în consecință, să reglementeze șederea acestei persoane până când aceasta are dreptul să răspundă oricărei oferte de angajare¹¹.

Condițiile pe care le poate impune un stat membru cu privire la dreptul de ședere în cursul perioadei de trei ani menționate la articolul 7 primul paragraf prima liniuță

39. În vederea dobândirii drepturilor prevăzute la articolul 7 primul paragraf prima liniuță, care sunt condițiile pe care le poate impune un stat membru cu privire la cerința ca membrul familiei să fi „locuit în mod legal” în statul membru gazdă cel puțin trei ani?

40. Guvernele german și italian susțin, în observațiile scrise, că un stat membru poate impune condiții nelimitate cu privire la intrarea membrului familiei pe teritoriul acestuia și la dreptul său de ședere. Guvernul olandez adoptă o poziție mai nuanțată. Acesta acceptă că există limite cu privire la natura condițiilor care pot fi impuse, însă consideră că o condiție legată de căsătorie, precum cea care a fost impusă doamnei Pehlivan, nu se încadrează în aceste limite.

41. Părerea noastră este diferită.

42. Potrivit unei jurisprudențe constante, dreptul unui stat membru de a impune condiții în aceste împrejurări nu este un drept nelimitat. Astfel cum a apreciat Curtea în

8 — Hotărârea din 30 septembrie 2004, Ayaz (C-275/02, Rec., p. I-8765), punctele 38 și 39.

9 — Hotărârea din 5 iunie 1997, Kol (C-285/95, Rec., p. I-3069), punctul 25.

10 — Hotărârea din 17 aprilie 1997, Kadiman (C-351/95, Rec., p. I-2133), punctele 31 și 32.

11 — *Ibid.*, punctul 32.

Hotărârea Kadiman¹², competența recunoscută statelor membre este de a „supune acest drept de ședere unor condiții care să asigure că prezența membrului familiei pe teritoriul său este în conformitate cu spiritul și finalitatea articolului 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80”¹³.

43. Care sunt „spiritul și finalitatea” articolului 7 primul paragraf?

44. În termeni generali, Curtea a apreciat că scopul acestei dispoziții este „să favorizeze încadrarea în muncă și șederea lucrătorului turc încadrat pe piața legală a muncii dintr-un stat membru, garantând menținerea legăturilor sale de familie în statul respectiv”¹⁴. În mod similar, aceasta a afirmat că „prin sistemul creat de articolul 7 primul paragraf se intenționează să se creeze condiții favorabile reîntregirii familiei în statul membru gazdă, permițând mai întâi prezența membrilor familiei alături de lucrătorul migrant și consolidând, în continuare, poziția acestora prin dreptul care le este acordat de a obține un loc de muncă în acest stat”¹⁵. În Hotărârea Eyüp¹⁶, Curtea a folosit expresia „reîntregirea *de facto* a familiei în statul membru gazdă”¹⁷.

45. Curtea a explicat în mod concret acest obiectiv, referindu-se la condițiile care asigură „unitatea familiei” și la cerința ca „reîntregirea familiei, care a justificat intrarea membrului familiei lucrătorului turc pe teritoriul statului membru gazdă să se concretizeze pentru o anumită perioadă în faptul de a locui în mod efectiv împreună cu lucrătorul respectiv, această situație trebuind să existe atât timp cât persoana interesată nu îndeplinește ea însăși condițiile de acces la piața muncii din acel stat”¹⁸. Curtea a afirmat, într-un mod mai succint, că lucrătorul și membrul familiei în cauză trebuie „să locuiască sub același acoperiș”¹⁹.

46. Faptul că doamna Pehlivan s-a căsătorit în cursul perioadei de trei ani în cauză afectează statutul acesteia? Cu alte cuvinte, se poate spune că, din cauza acestei căsătorii, doamna Pehlivan a încetat să mai fie unul dintre „membrii familiei unui lucrător turc”, pierzându-și orice drept de care ar fi beneficiat dacă nu ar fi încheiat căsătoria respectivă?

47. În opinia noastră, ar fi o abordare eronată să considerăm că la această întrebare se poate răspunde printr-un simplu „da” sau „nu”. Adevărata întrebare nu este „persoana interesată s-a căsătorit?”. Sugerăm că nu poate exista o prezumție absolută cu privire la faptul că o căsătorie determină în mod inevitabil pierderea drepturilor acordate în temeiul articolului 7 primul paragraf prima liniuță. Întrebarea

12 — *Ibid.*, punctul 33.

13 — Sublinierea noastră.

14 — A se vedea Hotărârea Kadiman, citată la nota de subsol 10, punctul 34.

15 — A se vedea Hotărârea Kadiman, citată la nota de subsol 10, punctul 36, Hotărârea Ayaz, citată la nota de subsol 8, punctul 41, și cauza C-467/02, Cetinkaya (Rec., p. I-10895), punctul 25.

16 — Cauza C-65/98 (Rec., p. I-4747).

17 — Punctul 34.

18 — A se vedea în special Hotărârea Kadiman, citată la nota de subsol 10, punctele 35, 37 și 40, și Hotărârea Eyüp, citată la nota de subsol 16, punctul 28.

19 — A se vedea Hotărârea Kadiman, citată la nota de subsol 10, punctul 42.

este mai degrabă următoarea: „căsătoria a determinat ruperea legăturii de familie cu lucrătorul turc?”

48. În această privință, considerăm că există o posibilitate reală ca legăturile de familie să fie păstrate după încheierea unei căsătorii. În definitiv, această situație se regăsește în cazul unui număr semnificativ de cupluri care locuiesc împreună cu familia după căsătorie. Nu este neobișnuit ca trei sau chiar patru generații să trăiască sub același acoperiș. Orice decizie luată în această privință depinde probabil de situația socială și/sau economică a celor interesați. În cazul familiilor care încearcă să se integreze într-o țară străină, această decizie este determinată frecvent de o combinație a acestor elemente. Legăturile de familie sunt în general puternice, iar situația financiară va fi adesea precară. De aceea, considerăm că nu poate exista o regulă strictă cu privire la ceea ce constituie o familie distinctă. A stabili dacă legăturile de familie sunt păstrate după căsătorie este o chestiune de fapt care trebuie să fie analizată în fiecare caz în parte. Toate elementele relevante trebuie puse în balanță.

49. Deși, în final, aceasta este o chestiune a cărei soluționare este de competența instanței naționale, niciun element din decizia de trimitere nu sugerează că legăturile de familie nu au fost păstrate în cazul doamnei Pehlivan. Decizia de trimitere precizează că doamna Pehlivan a intrat pe teritoriul Țărilor de Jos la 11 mai 1999 și că a locuit acolo cu părinții săi începând cu 12 august 1999. Deși aceasta s-a

căsătorit în Turcia la 22 decembrie 2000, iar soțul său a locuit împreună cu ea și cu părinții săi la reședința acestora din Țările de Jos, soțul doamnei Pehlivan a locuit împreună cu aceștia doar pentru o perioadă de nouă luni (începând din iunie 2002), după care a fost expulzat. Un an mai târziu, la 10 februarie 2004, căsătoria a fost desfăcută. Doamna Pehlivan a continuat să locuiască împreună cu părinții săi (la diverse adrese) până la 1 aprilie 2005²⁰, când ea și fiul său s-au mutat. În cursul perioadei de trei ani impuse pentru dobândirea drepturilor prevăzute la articolul 7, doamna Pehlivan nu a încetat în niciun moment să trăiască sub același acoperiș cu părinții săi, în Țările de Jos.

50. În opinia noastră, jurisprudența relevantă reflectă abordarea pe care o propunem. În cauza Eyüp, precum în prezenta cauză, s-a analizat efectul căsătoriei asupra drepturilor rezultate din articolul 7²¹. Această cauză se referea la soția unui lucrător turc care fusese încadrat pe piața legală a muncii din Austria. Soția s-a alăturat lucrătorului turc în statul membru respectiv. Doi ani mai târziu, aceștia au divorțat, însă au continuat să trăiască în concubinaj, fapt demonstrat de împrejurarea că, după divorț, au avut patru copii împreună. Deși cei doi s-au recăsătorit ulterior, această a doua căsătorie a avut loc abia după expirarea perioadei de trei ani impuse pentru dobândirea drepturilor prevăzute la articolul 7. Pronunțându-se în sensul că soția *nu* își pierduse drepturile menționate la articolul respectiv, Curtea nu a luat în considerare în fapt efectul divorțului asupra dreptului de ședere în statul membru în cauză.

20 — Cel puțin așa reiese din decizia de trimitere. A se vedea nota de subsol 5 de mai sus.

21 — Citată la nota de subsol 16.

Comportamentul cuplului, a precizat Curtea, a fost „în permanență în conformitate cu obiectivul [articolului 7], și anume reînțregirea *de facto* a familiei în statul membru gazdă”²².

51. Aplicând acest raționament unei persoane care se află în situația doamnei Pehlivan, considerăm că schimbarea statutului său civil nu ar trebui să afecteze în vreun fel drepturile dobândite de aceasta în temeiul articolului 7.

52. Astfel cum arată guvernul olandez în observațiile sale scrise, este adevărat că, în Hotărârea Eyüp, Curtea observă de asemenea că autoritățile naționale competente nu au pus în discuție dreptul de ședere al soției în cursul perioadei în care cuplul a trăit în concubinaj²³. Totuși, am înțeles că această observație a fost făcută cu titlu subsidiar, și nu în cadrul raționamentului principal al Curții în această cauză, care s-a întemeiat pe coabitarea neîntreruptă a cuplului respectiv.

53. Toate aceste considerații susțin concluzia în sensul că o condiție precum cea menționată la întrebarea 1b, în virtutea căreia autoritățile naționale pot revoca automat dreptul de ședere al unui membru al familiei care se căsătorește în cursul perioadei de trei ani necesare pentru dobândirea drepturilor

menționate la articolul 7, nu poate fi impusă în mod valabil.

54. Există motive care să ne determine să nuanțăm sau, dimpotrivă, să contrazicem acest punct de vedere?

55. În primul rând, raționamentul de mai sus este influențat de aprecierea Curții în sensul că se poate avea în vedere Regulamentul nr. 1612/68²⁴ la interpretarea articolului 7²⁵?

56. Credem că nu.

57. În temeiul articolului 10 din acest regulament, membrii familiei care au dreptul să se „stabilească” împreună cu un lucrător care este resortisant al unui stat membru și are un loc de muncă pe teritoriul său stat sunt (a) soțul și descendenții sub vârsta de 21 ani sau care se află în întreținere și (b) ascendenții lucrătorului și ai soțului și care se află în întreținerea lucrătorului. Potrivit articolului 11, dreptul de acces la o activitate salariată pe teritoriul statului în care lucrează resortisantul unui stat membru este acordat soțului și copiilor acestuia „sub vârsta de 21

22 — Punctul 34.

23 — *Ibid.*, punctul 35.

24 — Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO L 257, 19.10.1968, p. 2, Ediție specială, 5/vol. 1, p. 11), astfel cum a fost modificat. Începând cu 30 aprilie 2006, articolele 10 și 11 din acest regulament au fost abrogate și înlocuite de Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO L 158, p. 77, rectificare în JO L 229, p. 35, Ediție specială, 05/vol.07, p. 56).

25 — A se vedea Hotărârea Ayaz, citată la nota de subsol 8, punctul 45.

de ani sau care se află în întreținere.” Aplicând dispozițiile acestor articole în cadrul interpretării articolului 7 din Decizia nr. 1/80, guvernul italian susține că o persoană care are 21 de ani sau mai mult nu trebuie încadrată în categoria membrilor familiei decât în condițiile în care persoana interesată se află în întreținerea lucrătorului în cauză²⁶.

58. Deși Curtea a luat în considerare Regulamentul nr. 1612/68 pentru interpretarea articolului 7 din Decizia nr. 1/80, aceasta a arătat de asemenea că utilizarea regulamentului ca instrument pentru interpretarea articolului respectiv este limitată²⁷. Mai exact, articolul 10 din regulament acordă membrilor familiei unui resortisant al Uniunii Europene dreptul necondiționat de a se stabili împreună cu un părinte care lucrează în alt stat membru. În schimb, articolul 7 prevede doar un drept restrictiv care impune, drept cerință minimă, obținerea unei autorizații de intrare și ședere din partea autorităților naționale ale statului membru respectiv. Articolul 11 din regulament permite membrilor familiei să desfășoare o activitate salariată imediat după sosire, în timp ce dreptul echivalent prevăzut la articolul 7 este limitat de condiția ca aceștia să petreacă o perioadă de trei ani în statul membru respectiv înainte de a putea

fi încadrați într-o activitate salariată. În cele două cauze poate fi similar contextul general al acestor norme, nu însă și contextul specific.

59. De asemenea, observăm că, atunci când Curtea a fost solicitată, în cauza Diatta, să se pronunțe cu privire la semnificația noțiunii „să se stabilească”, prevăzută la articolul 10 din regulament, aceasta a precizat în mod expres că „cerința ca familia să locuiască permanent sub același acoperiș nu poate fi dedusă din [regulament]”²⁸, în timp ce exact această condiție a fost impusă de Curte în cazul membrilor familiei unui lucrător turc care invocă drepturi în temeiul articolului 7.

60. Prin urmare, considerăm că, în prezenta cauză, având în vedere diferențele dintre cuprinsul, scopul și modul de interpretare ale articolelor 10 și 11 din Regulamentul nr. 1612/68 și ale articolului 7 din Decizia nr. 1/80, interpretarea primelor dispoziții menționate nu se poate aplica articolului 7.

61. În al doilea rând, guvernul italian susține că interpretarea articolului 7 într-un mod care nu reflectă exact Regulamentul nr. 1612/68 ar conferi celor care beneficiază de drepturile prevăzute la acest articol un tratament mai favorabil decât cel al resortisanților Uniunii Europene. Un asemenea efect este interzis prin articolul 59 din Protocolul adițional.

26 — În observațiile sale scrise, doamna Pehlivan susține că s-a aflat întotdeauna în întreținerea părinților în cursul perioadei vizate. Abia de la 1 aprilie 2005, de când a încetat să locuiască împreună cu părinții săi, a primit o alocație din partea serviciilor sociale. Având în vedere că instanța națională nu se referă în decizia de trimitere la chestiunea statutului doamnei Pehlivan de persoană aflată în întreținere și având în vedere opinia noastră în ceea ce privește aplicarea Regulamentului nr. 1612/68 la întrebările adresate, nu vom mai insista asupra acestui aspect.

27 — A se vedea Hotărârea Derin, citată la nota de subsol 7, punctul 68.

28 — Hotărârea din 13 februarie 1985, Diatta (267/83, Rec., p. 567), punctul 18.

62. Nu suntem de acord cu acest punct de vedere.

63. Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, articolul 59 din Protocolul adițional nu poate fi interpretat în sens restrâns. În loc să căutăm o echivalență exactă între drepturile acordate cetățenilor turci și cele acordate cetățenilor Uniunii, este necesar mai degrabă să ne raportăm la situația de ansamblu²⁹. În general, drepturile cetățenilor turci acordate în temeiul Deciziei nr. 1/80 sunt, din multe puncte de vedere, mai restrânse decât cele acordate cetățenilor Uniunii în temeiul dreptului Uniunii Europene³⁰. Privită din această perspectivă, considerăm că interpretarea articolului 7 în modul propus de noi nu va determina încălcarea articolului 59.

64. În al treilea rând, guvernul olandez invocă Directiva 2003/86³¹. Acesta observă că dispozițiile prevăzute la articolul 4 alineatul (2) litera (b) și la articolul 4 alineatul (3) din această directivă, prin care statele membre pot autoriza intrarea și șederea membrilor familiei pe teritoriul lor, nu se extind

și la copiii căsătoriți ai susținătorului reîntregirii³². Această situație, susține guvernul olandez, demonstrează că, prin adoptarea acestei directive și, prin urmare, în general, legiuitorul consideră că noțiunea de reîntregire a familiei nu ar trebui să se aplice copiilor căsătoriți.

65. Nici de această dată nu putem să ne raportăm în mod util la dispozițiile acestei reglementări comunitare. Având în vedere modul de reglementare a exercitării dreptului general legat de reîntregirea familiei de care beneficiază resortisanții țărilor terțe care au reședința pe teritoriul statelor membre³³, sfera de aplicare a directivei menționate este mult mai cuprinzătoare decât cea a articolului 7. Prin urmare, se poate presupune că aplicarea sa este mai strictă. În plus, articolul 3 alineatul (4) din directivă precizează în mod expres că aceasta nu aduce atingere dispozițiilor mai favorabile cuprinse, printre altele, în „acordurile bilaterale [...] între Comunitate sau statele membre și statele membre, pe de o parte, și țări terțe, pe de altă parte”. Aceste acorduri bilaterale includ în mod evident Acordul de asociere și Decizia nr. 1/80. Dacă dispozițiile celei de a doua reglementări sunt mai favorabile, atunci acestea vor prevala.

66. În al patrulea rând, concluziile noastre sunt influențate de faptul că, astfel cum a subliniat guvernul german în observațiile sale

29 — A se vedea în acest sens Hotărârea Derin, citată la nota de subsol 7, punctele 69-71.

30 — A se vedea Hotărârea din 7 iulie 2005, Aydınli (C-373/03, Rec., p. I-6181, punctul 31). Pentru o prezentare mai detaliată a rolului pe care îl are articolul 59 din Protocolul adițional în contextul articolului 7, a se vedea Concluziile noastre din cauza C-303/08, Bozkurt, prezentate la aceeași dată cu prezentele concluzii, punctul 48 și urm.

31 — Directiva 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei (JO L 251, p. 12, Ediție specială, 19/vol.06, p. 164).

32 — Definit la articolul 2 litera (c) din Directiva 2003/86 după cum urmează: „un resortisant al unei țări terțe care are reședința în mod legal într-un stat membru și care solicită reîntregirea familiei sau ai cărui membri de familie solicită reîntregirea”.

33 — Articolul 1 din Directiva 2003/86.

scrise, Curtea a interpretat cerința ca părțile să trăiască sub același acoperiș într-un mod care permite anumite excepții de la necesitatea de a locui efectiv în același loc?

(diferită de o condiție pur administrativă) pe care o poate impune un stat gazdă în legătură cu noțiunea de ședere legală este cea a coabitării.

67. Credem că nu.

70. Nu suntem de acord.

68. Într-adevăr, Curtea a susținut, în Hotărârea Kadiman³⁴, că circumstanțe obiective, precum distanța care trebuie parcursă până la locul de muncă sau la locul în care se desfășoară cursurile de formare profesională, ar putea justifica nerespectarea condiției de a locui sub același acoperiș³⁵. Cu toate acestea, nu considerăm că situația menționată reprezintă o excepție de la cerința conform căreia trebuie să existe o coabitare efectivă, în măsura în care este posibil și practicabil. Dimpotrivă, considerăm că este o indicație a abordării extinse a acestei noțiuni de către Curte. Cu alte cuvinte, dacă este cazul, trebuie să se pună accent mai mult pe spiritul decât pe litera acestei condiții.

71. Bineînțeles, este evident că statul membru gazdă poate impune membrului familiei să locuiască sub același acoperiș cu lucrătorul turc căruia i s-a alăturat. Aceasta este *condiția de fond* evidentă care se poate impune, reprezentând o concluzie inevitabilă care reiese din jurisprudența Curții în acest sens³⁶. Având în vedere că dreptul de încadrare în muncă prevăzut de articolul 7 poate fi exercitat doar la sfârșitul perioadei de trei ani, autoritățile naționale trebuie să aibă de asemenea posibilitatea de a impune condiția de fond ca, în cursul perioadei de referință, persoana în cauză să nu se încadreze în muncă.

69. În sfârșit, pentru o abordare exhaustivă, se impune să analizăm problema condițiilor pe care le poate impune un stat membru pentru ca un membru al familiei „să locuiască în mod legal” pe teritoriul său în sensul articolului 7. Ca răspuns la o întrebare adresată de Curte în cadrul ședinței, Comisia pare a susține că, după acordarea autorizației de intrare pe teritoriul său, singura condiție

72. Rezultă că un stat membru poate impune membrului familiei să se conformeze *condițiilor administrative* destinate să monitorizeze și să verifice respectarea acestor două condiții de fond: atât faptul că membrul familiei locuiește în mod efectiv împreună cu lucrătorul turc, cât și faptul că membrul familiei nu este încadrat în muncă. De asemenea, considerăm că statul gazdă poate verifica la intervale regulate dacă cerințele pe baza cărora a fost acordată inițial autorizația de intrare și de ședere pe teritoriul său au fost în mod

34 — Citată la nota de subsol 10.

35 — A se vedea punctul 42.

36 — A se vedea punctul 44 și urm.

real respectate și sunt respectate în continuare. În cazul în care o persoană a obținut drept de intrare pe teritoriul statului gazdă pentru a se alătura soțului său (situație care nu există, bineînțeles, în prezenta cauză), ar fi adecvat, în opinia noastră, ca acest stat să impună condiții apte să stabilească dacă această căsătorie nu este o căsătorie de conveniență³⁷. O condiție administrativă care să impună înregistrarea la autoritățile competente în momentul sosirii și reînnoirea periodică a acestei înregistrări ar fi de asemenea justificată. O condiție care să impună membrului familiei să își reînnoiască permisul de ședere la expirarea valabilității acestuia este deplin acceptabilă.

74. În lumina considerațiilor care precedă, propun ca răspunsul Curții la întrebarea 1b să fie că articolul 7 primul paragraf prima liniuță din Decizia nr. 1/80 trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru să poată să decidă în cursul perioadei de trei ani prevăzute de această dispoziție că, în cazul în care membrul familiei admis pe teritoriul acestui stat se căsătorește, acesta nu mai beneficiază de drepturile conferite de această dispoziție, chiar dacă el continuă să locuiască împreună cu lucrătorul turc.

Întrebarea 1a și întrebarea 2

73. De asemenea, ni se pare adecvat ca un stat membru să impună ceea ce am putea numi o „*condiție privind ordinea publică*”, în sensul că membrii familiei sunt obligați să respecte normele privind ordinea publică, siguranța publică și sănătatea publică în timpul șederii lor pe teritoriul statului membru respectiv. Această condiție reflectă articolul 14 alineatul (1) din Decizia nr. 1/80, care prevede că dispozițiile secțiunii 1 din decizia respectivă urmează să fie aplicate „sub rezerva restricțiilor justificate de motive de ordine publică, de siguranță publică și de sănătate publică”.

75. Răspunsul pe care îl propunem la întrebarea 1b este suficient prin el însuși pentru a permite instanței naționale să se pronunțe cu privire la dreptul de ședere al doamnei Pehlivan în Țările de Jos. Pentru o abordare exhaustivă, vom analiza de asemenea întrebarea 1a și întrebarea 2.

37 — Nu dorim să invocăm în mod inutil alte reglementări ale Uniunii Europene, deoarece considerăm că ar fi incorect să considerăm că această reglementare este limitativă ca abordare, dar observăm în această privință că articolul 16 alineatul (4) din Directiva 2003/86 autorizează statele membre să „efectueze controale specifice atunci când există suspiciuni întemeiate de fraudă sau de căsătorie [...] de conveniență [...]”. De asemenea, se pot efectua controale specifice cu ocazia reînnoirii permisului de ședere al membrilor familiei”.

76. Prin intermediul acestor întrebări, instanța națională solicită, în esență, să se stabilească dacă autoritățile naționale competente pot pune în discuție un drept de ședere pretins dobândit în temeiul articolului 7 după ce perioada de trei ani impusă pentru dobândirea drepturilor în temeiul acestui articol a expirat.

Statutul înainte de expirarea perioadei de trei ani prevăzute la articolul 7 primul paragraf prima liniuță

77. Întrebarea 1a și întrebarea 2 pun în discuție doar în mod indirect împrejurările în care un stat membru gazdă poate expulza un membru al familiei care a fost autorizat să intre pe teritoriul statului gazdă în calitate de membru al familiei, dar care *nu* a beneficiat încă de drepturile prevăzute la articolul 7 primul paragraf prima liniuță. Cu toate acestea, aspectul a fost dezbătut pe larg atât în observațiile scrise prezentate de doamna Pehlivan, cât și în cadrul ședinței. În consecință, vom aborda pe scurt acest aspect.

78. Și în acest caz, au existat puncte de vedere contrare. Atunci când, în cadrul ședinței, Comisia a fost solicitată să își clarifice poziția, aceasta a afirmat că, dacă un membru al familiei a fost autorizat să intre pe teritoriul unui stat membru în temeiul articolului 7, acest stat membru nu îl poate expulza în nicio împrejurare. Singura sancțiune care poate fi impusă este de natură administrativă. Guvernele statelor membre împărtășesc o opinie contrară, susținând că orice încălcare a condițiilor impuse în mod legal de statul gazdă poate determina măsura expulzării.

79. Nu putem fi de acord cu niciuna dintre aceste poziții.

80. La punctele 71-73 de mai sus, am specificat care sunt condițiile pe care considerăm că un stat gazdă le poate impune în mod legal. Am împărțit aceste condiții în trei categorii: condiții de fond, condiții administrative și condiții privind ordinea publică.

81. Considerăm că nu există niciun motiv întemeiat care să împiedice un stat membru să decidă expulzarea unui membru al familiei care, în mod evident și iremediabil, nu respectă o condiție de fond. O astfel de persoană a demonstrat că nu este capabilă să respecte obligațiile corelative dreptului de ședere. Cu toate acestea, o astfel de măsură trebuie aplicată cu condiția respectării cerințelor Convenției europene a drepturilor omului³⁸. Doamna Pehlivan a susținut că expulzarea realizată cu încălcarea acestei jurisprudențe nu poate fi valabilă. Suntem de acord.

82. În cazul condițiilor administrative, orice sancțiune pentru nerespectarea acestor condiții trebuie să fie proporțională. Astfel, în Hotărârea Ergat³⁹, Curtea a afirmat că, „în [ceea ce privește competența statelor membre de a impune sancțiuni pentru nerespectarea

38 — Doamna Pehlivan a făcut trimitere la articolul 8 din CEDO referitor la dreptul de a respecta viața de familie și în special la Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 21 decembrie 2001, în cauza Sen împotriva Țărilor de Jos, cererea nr. 31465/46. Suntem de acord că jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în această privință este pertinentă pentru o persoană aflată în situația doamnei Pehlivan.

39 — Hotărârea din 16 martie 2000 (C-329/97, Rec., p. I-1487), punctele 56 și 57.

obligațiilor administrative], rezultă dintr-o jurisprudență consacrată cu privire la problema nerespectării formalităților necesare pentru acordarea dreptului de ședere unei persoane care beneficiază de protecția dreptului comunitar că, deși statele membre au dreptul de a supune nerespectarea unor astfel de dispoziții unor sancțiuni comparabile cu cele aplicate pentru infracțiunile minore săvârșite de proprii lor resortisanți, acestea nu au dreptul de a impune o sancțiune disproporționată și care ar putea constitui un obstacol în calea dobândirii acestui drept de ședere [...]”. În continuare, Curtea a observat că „aceasta este situația în cazul pedepsei cu închisoarea și, *a fortiori*, a expulzării, care neagă chiar dreptul de ședere conferit și garantat prin Decizia nr. 1/80 [...]”

83. În ceea ce privește încălcarea unei condiții privind ordinea publică, se aplică articolul 14 alineatul (1) din Decizia nr. 1/80. Trebuie să fie avute în vedere cerințele precizate în jurisprudența Curții referitoare la punerea în aplicare a acestei condiții. În acest context, se impune de asemenea respectarea principiului proporționalității⁴⁰. Pentru a prezenta acest aspect cât mai simplu, în cazul în care un membru al familiei ar fi sancționat pentru o contravenție relativ minoră legată de depășirea vitezei legale, expulzarea acestuia ca urmare a săvârșirii acestei contravenții ar fi total disproporționată.

40 — Pentru o prezentare mai detaliată a articolului 14 alineatul (1) din Decizia nr. 1/80 și a jurisprudenței relevante, a se vedea Concluziile noastre din cauza C-303/08, Bozkurt, prezentate la aceeași dată cu prezentele concluzii, punctul 73 și urm.

84. În acest stadiu, pentru o abordare exhaustivă, vom analiza de asemenea aspectul securității juridice. Acest principiu impune ca normele de drept să fie clare, precise și previzibile în privința efectelor lor, în special în cazul în care pot avea efecte nefavorabile asupra particularilor. Problema a fost discutată într-o oarecare măsură în cadrul ședinței și, în orice caz, merită un răspuns.

85. Deși trebuia să informeze fără întârziere autoritățile naționale cu privire la încheierea căsătoriei sale, doamna Pehlivan a procedat în acest sens abia în mai 2002, mai exact după ce trecuseră 16 luni de la această căsătorie⁴¹.

86. Aceasta a afirmat în cadrul ședinței că, dacă dreptul de intrare pe teritoriul Țărilor de Jos s-ar fi întemeiat pe statutul său civil, această mențiune ar fi fost în mod clar evidențiată pe permisul de ședere în momentul intrării pe acest teritoriu. Atunci ar fi fost clar, în mod implicit și necesar, că orice schimbare a statutului său civil ar fi trebuit să fie în mod obligatoriu notificată autorităților competente. Cu toate acestea, după cum am înțeles situația doamnei Pehlivan (și nu înțelegem poziția niciuneia dintre părțile care au susținut contrariul în cadrul ședinței), semnificația statutului său de persoană celibatară nu era evidențiată nicăieri pe permisul de ședere emis în momentul intrării sale pe teritoriul Țărilor de Jos.

41 — A se vedea punctul 18 de mai sus.

87. Mai degrabă, se pare că cerința ca doamna Pehlivan să notifice schimbarea statutului său civil reiese din Vc 2000, mai exact din partea B2/8.3 a acestui act normativ⁴². Astfel, ar rezulta din acest act normativ că o situație identică există atunci când persoana în cauză dă naștere unui copil, astfel cum a fost cazul doamnei Pehlivan, în cursul perioadei de trei ani în cauză. Vc 2000 este un document stufos și nu face parte din legislația națională care reglementează dreptul de ședere. Guvernul olandez l-a descris în cadrul ședinței ca fiind un „document administrativ” care conține indicații metodologice pentru funcționarii care aplică legea. Din informațiile noastre, nu s-a sugerat decât că ar fi fost foarte dificil, dacă nu imposibil, ca o persoană neinformată precum doamna Pehlivan să aibă acces la acesta și să îi înțeleagă conținutul.

88. Aceasta fiind situația, nu vedem cum se poate sugera în mod întemeiat că doamna Pehlivan trebuia să își dea seama că avea obligația să notifice autorităților olandeze căsătoria pe care a încheiat-o. Faptul că această obligație nu i-a fost clar pusă în vedere se opune în mod evident cerinței securității juridice. Conținutul unui document (Vc 2000) care este practic inaccesibil unei persoane obișnuite în situația doamnei Pehlivan nu poate fi nici clar, nici exact. În consecință, în

această privință, principiul securității juridice a fost încălcat.

Statutul după expirarea perioadei de trei ani prevăzute la articolul 7 primul paragraf prima liniuță

89. Abordăm acest aspect *in abstracto* – având în vedere opinia pe care am adoptat-o, aceasta nu va afecta situația doamnei Pehlivan. Să presupunem că perioada de trei ani prevăzută la articolul 7 primul paragraf prima liniuță a expirat. Membrul familiei în cauză a încălcat, în cursul perioadei respective, una dintre condițiile referitoare la dreptul de ședere, dar statul gazdă nu a constatat acest lucru decât ulterior. Statul membru poate să ia măsuri cu privire la această încălcare în mod retroactiv? Mai exact, statul membru poate să expulzeze persoana interesată? Se poate invoca în mod întemeiat argumentul că statul membru a acționat cu întârziere?

90. Toate statele membre care au depus observații consideră că momentul în care autoritățile naționale pun în discuție acest aspect este irelevant.

91. În schimb, doamna Pehlivan și Comisia au adoptat poziția contrară. La expirarea perioadei de trei ani, membrul familiei interesat dobândește drepturi, în temeiul articolului 7, care sunt autonome și nu mai pot fi puse în discuție.

42 — Citată la punctul 15.

92. Nu credem că această opinie poate fi corectă.

93. Articolul 7 prima liniuță impune ca membrul familiei în cauză să fi „locuit în mod legal pe teritoriul acestui stat cel puțin trei ani”. Rezultă că ceea ce trebuie verificat nu este faptul că persoana în cauză a locuit pe teritoriul unui stat membru, ci faptul ca persoana respectivă să fi locuit în mod legal pe teritoriul acestui stat. Înțelegem, din acest mod de redactare, că autorii Deciziei nr. 1/80 au urmărit să sugereze că persoana respectivă trebuie să fi respectat condițiile de fond impuse în legătură cu dreptul său de ședere în momentul intrării pe teritoriul statului membru în cauză sau în momentul oricărei reînnoiri ulterioare a acestuia. Prin simpla ședere pe teritoriul unui stat, o persoană nu poate dobândi drepturi.

94. Curtea nu s-a pronunțat în această privință prin raportare la articolul 7. Cu toate acestea, un aspect similar a fost invocat în legătură cu articolul 6 din Decizia nr. 1/80 în cauza Kol⁴³, care pune în discuție interpretarea expresiei „încadrare pe piața legală a muncii”, menționată în acest articol. Curtea s-a pronunțat în sensul că un lucrător nu poate dobândi drepturi în temeiul acestui articol în cursul unei perioade în legătură cu care au fost făcute declarații false. Prin urmare, permisul său de ședere putea fi contestat după descoperirea fraudei⁴⁴.

95. Cu toate acestea, niciun element din decizia de trimitere nu sugerează că, în cazul doamnei Pehlivan, ar fi vorba despre fraudă. Mai exact, nu există niciun element care să indice că este vorba despre o căsătorie fictivă. Având în vedere poziția pe care am adoptat-o la punctul 88 de mai sus, nu poate fi vorba nici despre nerespectarea obligației de notificare a unei informații. În observațiile sale, guvernul german sugerează că nerespectarea acestei obligații este o dovadă a lipsei de onestitate. Nu considerăm că această sugestie este întemeiată și, prin urmare, o respingem.

96. Doamna Pehlivan susține că principiul încrederii legitime se opune ca un stat membru să revoce un drept de ședere după expirarea perioadei de trei ani. Cu toate acestea, încrederea legitimă a unui membru al familiei se limitează la dreptul acestuia de a invoca drepturi în temeiul articolului 7 prima liniuță după ce a locuit trei ani în mod legal pe teritoriul unui stat membru. În consecință, observațiile doamnei Pehlivan ni se par eronate.

97. Prin intermediul întrebării 2, se urmărește să se stabilească dacă există „orice alt [...] principiu de drept comunitar” care se opune ca, la expirarea perioadei de trei ani, autoritățile naționale competente să pună în discuție un drept de ședere pretins dobândit în temeiul articolului 7.

43 — Citată la nota de subsol 9.

44 — Punctul 26.

98. Deja am menționat anterior cerința de a respecta Convenția europeană a drepturilor omului, precum și principiile fundamentale ale proporționalității, securității juridice și încrederii legitime. Toate aceste principii pot limita libertatea autorităților naționale de a acționa într-un anumit mod în împrejurări specifice. În opinia noastră, acestea nu afectează principiul conform căruia un astfel de drept de ședere poate fi pus în discuție după expirarea perioadei de trei ani.

întrebarea 2, răspunsul pe care îl propunem este că primul paragraf al articolului 7 din Decizia nr. 1/80 nu se opune ca, după expirarea perioadei de trei ani prevăzute pentru dobândirea unor drepturi în temeiul acestui articol, autoritățile naționale competente să pună în discuție un drept de ședere pretins dobândit în temeiul acestui articol.

99. După cum am indicat la punctul 75 de mai sus, considerăm că răspunsul pe care îl propunem la întrebarea 1b este suficient pentru ca instanța națională să soluționeze problema dreptului de ședere al doamnei Pehlivan în Țările de Jos. În eventualitatea în care Curtea va considera totuși că este necesar să fie analizate de asemenea întrebarea 1a și

Întrebările 3a și 3b

100. Având în vedere răspunsurile propuse la întrebările 1 și 2, nu mai este necesar să se răspundă la aceste întrebări.

Concluzie

101. Prin urmare, propunem Curții să răspundă la întrebările formulate de Rechtbank 's-Gravenhage după cum urmează:

„1) Răspunsul Curții la întrebarea 1b este că articolul 7 primul paragraf prima liniuță din Decizia nr. 1/80 a Consiliului de asociere privind dezvoltarea asocierii CEE-Turcia trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru să poată să

decidă în cursul perioadei de trei ani prevăzute de această dispoziție că, în cazul în care membrul familiei admis pe teritoriul acestui stat se căsătorește, acesta nu mai beneficiază de drepturile conferite de această dispoziție, chiar dacă el continuă să locuiască împreună cu lucrătorul turc.

- 2) În eventualitatea în care Curtea va considera că este necesar să analizeze întrebarea 1a și întrebarea 2, răspunsul la aceste întrebări este că primul paragraf al articolului 7 din Decizia nr. 1/80 nu se opune ca, după expirarea perioadei de trei ani prevăzute pentru dobândirea unor drepturi în temeiul acestui articol, autoritățile naționale competente să pună în discuție un drept de ședere pretins dobândit în temeiul acestui articol.

- 3) În orice caz, nu este necesar să se răspundă la întrebările 3a și 3b.”